

rädda   
**Lumparn**

**UTKAST**  
**VERKSAMHETSPLAN**

**2023**

**Ej godkänd av årsmötet**

## Allmänna målsättningar

Föreningen Rädda Lumparn grundades på våren 2014 av invånare runt Lumparn som var bekymrade för sina närvatten, dvs själva Lumparn och dess vikar. Föreningens syfte är enligt föreningens stadgar att förbättra vattenkvaliteten i Lumparn och dess viks-system, öka kunskapen och intresset för lokalt vattenskyddsarbete, stöda fiskevårdsinsatser samt möjligheten till rekreation.

Föreningen fullföljer sitt syfte genom att:

- initiera, koordinera, stöda och genomföra konkreta vattenskyddsåtgärder i området
- informera om Lumparns tillstånd, uppföljning av det och de utförda åtgärderna
- opinionsbildning för att väcka intresse och öka förståelsen för Lumparns vattenmiljö
- ansöka om finansiering för åtgärder

## Föreningens bidrag till Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda

Föreningen Rädda Lumparns verksamhet bidrar i sin helhet till förverkligande av Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda. Största fokus läggs naturligtvis på förverkligande av mål 3 "Allt vatten har god kvalitet" där föreningen arbetar för renare vatten i Lumparns tillrinningsområde, dvs sjöarna, dricksvattentäkterna, diken, vikarna och själva Lumparn. De åtgärder, informationsinsatser, erfarenheter och goda exempel som föreningens verksamhet ger upphov till kan sedan genomföras på hela Åland. Förutom mål 3 bidrar föreningens verksamhet även direkt till mål 4 "Ekosystem i balans och biologisk mångfald" genom vårt arbete med bland annat fiskevårdsfrågor och mål 6 "Markant högre andel energi från förnyelsebara källor och ökad energieffektivitet" i och med föreningens satsning på klimatförändringens påverkan på vattenbalansen, dricksvatten och belastning på vattendragen.

Föreningens verksamhet bidrar även till de två sociala målen, mål 1 och 2, eftersom föreningsverksamheten och samverkan med andra med liknande intresse och vilja att förbättra ökar välmåendet. En av föreningens viktigaste deviser är att ha roligt tillsammans! Föreningen bidrar även till ökad tillit i samhället och ger medlemmarna möjligheten att vara delaktiga i samhället. Föreningen bidrar också i högsta grad till mål 5 "Attraktionskraft för boende, besökare och företag" genom en bättre vattenkvalitet på Åland och en andas av gemensamma frivilliga åtgärder och till mål 7 "hållbar produktion och konsumtion" genom att visa på alternativa mönster att agera som konsument i vårt samhälle.

## Verksamhet 2023

Föreningens verksamhet bygger på stadgarnas syftesparagraf, dvs konkreta vattenskyddsåtgärder, information om Lumparn, opinionsbildning och öka förståelsen samt ansöka om finansiering.

Under föreningens tionde verksamhetsår kommer vi att arbeta vidare med de projekt och initiativ som startats, etablera nya projekt och utreda olika finansieringskällor till dessa.

Informationsåtgärder om att skydda vårt vatten i våra vikar och äta mer underutnyttjade fiskarter från Lumparn är en stor del av detta. Under året påbörjar vi även planerandet av vårt tio års jubileum 2024.

## Konkreta vattenskyddsåtgärder

**Reningsdammen** som föreningen anlade under 2017-2018 på föreningens arrenderade mark vid Storängsdiket i Jomala bevakas kontinuerligt. Föreningen har under 2022 påbörjat att utreda eventuella åtgärder för att maximera funktionaliteten i dammen i framtiden. Åtgärder kan, beroende på vad utredningen visar, utföras praktiskt under året.

### Uppmärksammande angående bräddningar

Inför beredningen av en ny vattenlag på Åland, vill föreningen uppmärksamma problemet med bräddningar. Bräddningar förekommer ofta vid vattenreningsverk och pumpstationer under skyfall eller tekniska fel. Utsläppen av orenat avloppsvatten är kanske inte så stora gällande volym, men föroreningarna kan bli betydande, bland annat kommer gödningsämnen, kemikalier och läkemedel ut i naturen. Pumpstationerna ligger vanligtvis nära vattendrag eller utfallsdiken. Idag är kontrollen av bräddningar i flera fall bristfällig, alarm och beredskap saknas i vissa kommuner. I första förslaget till den nya vattenlagen saknas regleringen av bräddningar. Föreningen Rädda Lumparn rf föreslår att bräddningar ska anmälas, informeras om, analyseras och saneras. Möjlighet till reservkapacitet ska utredas och lösningar ska installeras. Föreningen tittar även närmare på att utveckla konceptet "Adoptera din pumpstation".

Sjösystemet Finbydiken är angeläget att bevaka vidare. Rädda Lumparn har varit involverad i utredningar och i redan påbörjade saneringar gällande de olika utsläppen till sjösystemet Finbydiken. Under 2019-2020 tog föreningen fram rapporten "Finbydiken - hur blev det så här?" inom ramen för projektet "Vad behöver göras i Finby-området – fokus på näringsämnen". Träsket Träsk är grovt förorenat och utredning bör göras på olika alternativ till saneringsåtgärder.

### Åtgärd kring Saltviksfjärden/Ödkarbyviken

Föreningen har redan tidigare tittat på mätdata för Saltviksfjärden och Ödkarbyviken och konstaterar att total fosfor är måttlig och den sammantagna ekologiska statusen är otillfredsställande. Under året tar föreningen kontakt med markägare i Hagaområdet och följer projektet Smarta vatten för att skapa en dialog om möjliga insatser och hjälper till att ta fram eventuella projektplaner för åtgärder.

### Gipsspridning

Rädda Lumparn fortsätter koordinera och marknadsföra det småskaliga experimentet av spridning av gips vid åkerskiften på Åland, som drivs och finansieras av John Nurminens stiftelse. I projektet ingår även vattenprovtagning före och efter åtgärden för att följa upp vattenkvaliteten. Föreningen Rädda Lumparn koordinerar kontakten med jordbrukare, undersöker vilka områden som passar och tar kontakt med potentiella jordbrukare som sedan tecknar avtal med John Nurminens stiftelse. Intervjuer och fotografering planeras i samband med experimentet.

### Övrigt

Flera nya projektförslag för vatten- och fiskevårdsåtgärder finns på föreningens agenda. Föreningen får med jämna mellanrum förfrågningar från medlemmar och andra, som vill genomföra projekt på egen mark. Föreningens roll i denna typ av projekt är att hjälpa till med att identifiera de rätta områdena och rätta åtgärder för dessa. Vidare hjälper föreningen till med att ta fram projektplaner för konstruktionerna och söka finansiering om sådant behov finns. Föreningen finns som stöd och pådrivande för att projektet ska genomföras.

## Informationsspridning och opinionsbildning

Föreningen vill sprida kunskap om Lumparns tillstånd samt påverka den allmänna opinionen, de beslut som fattas gällande Lumparns tillstånd samt öka förståelsen för att åtgärder behövs för att förbättra tillståndet i Lumparn och dess viks-system.

### Seminarium

Föreningen planerar initiera seminarier och kunskapsspridande åtgärder om anläggande av våtmarker och dammar, samt hantering av vass och olika typer av användning av vass m.m. Målgruppen är allmänheten, jordbrukare och markägare. Åtgärderna görs i samarbete med andra organisationer.

### Dikes- och pumpstationsvandringar

Dikesvandringarna, som föreningen arrangerat under de gångna åren i olika delar av Lumparns tillrinningsområde, är ett fungerande och lyckat koncept för att väcka allmänhetens, markägares och jordbrukares intresse för dikena och Lumparn. Dessa kommer att fortsätta även 2023 samt utökas med vandringar till pumpstationer i samarbete med kommunernas ansvariga.

### Lumparn runt

Föreningen deltar tillsammans med sju andra organisationer med artiklar i publikationen LUMPARN RUNT, en publikation för ökat samarbete och gemenskap för byar runt Lumparn, samt för inspirationsspridning om Lumparns historia och miljö. Publikationen som blir klar under 2023 ska ge synlighet för historia, kultur och miljö i området kommer att skickas ut till hushållen runt Lumparn.

### Informationskampanj

Föreningen kommer att informera om verksamhetens hjärtefrågor genom en kampanj i form av tidningsannonser, videoserier bland annat. Temat kunde vara i stil med Lumparn förr, Lumparn & barnen, Lumparn & fisken, Lumparn & vikarna, Lumparn & jordbruket etc.

### Provtagningar

Föreningen kommer att följa upp vattenstatusens nuläge i Lumparn genom provtagning, mätning och analyser och har bitt miljöbyrån och Husö biologiska station att sammanställa de senaste data för en preliminär uppskattning av den ekologiska statusen under vintern 2022-2023. Det kommer även att genomföras undervattensfilmer i föreningens regi under sommaren för att jämföra med tidigare filmmaterial.

Föreningen har även köpt in ryggsäckar med mätinstrument för att uppmuntra medlemmarna till engagemang och medvetenhet. En sådan aktivitet skulle kunna utvecklas till t.ex tävlingsform, "adoptera en vik" och kräver någon som skulle koordinera, samla in material och följa upp resultatet.

### Projektet Håll Lumparn ren - Braxen och hjältarna

Projekttiden går ut 31.3.2023 och föreningen arbetar vidare för att slutföra projektet inom tid. Föreningen kommer att fortsätta arbeta vidare med att utveckla konceptet Braxen och hjältarna även efter projektet. De framtagna skyltarna med den illustrerade braxen och korta uppmaningar ska under året placeras ut på de ställen människor samlas vid Lumparns stränder. Målet är väcka intresse och engagemang, förändra attityder och få människor att förstå att det vi gör på land får konsekvenser för havet och Lumparn. Målgruppen är alla som vill bli och känna sig som hjältar och hjälpa Braxen att hålla Lumparn ren. Vykort, tygväskor och annat material med braxen-fisken

trycks upp och delas ut vid evenemang för att ytterligare göra figuren känd och etablerad som en symbol för lokalt vattenskyddsarbete på gräsrotsnivå. Även korta filmer på sociala media produceras för att uppmana till hjältedåd av var och en som är på filmerna.

### **Ökad konsumtion av (underutnyttjad) fisk**

Rädda Lumparn fortsätter att arbeta för att öka intresset för att använda smartfisk (t ex braxen) i matlagningen, vilket medför att vi tar upp näring ur vattnet, samtidigt som vi får en lokalproducerad råvara. Föreningens erfarenhet från tidigare projekt, där man i huvudsak arbetat med färs på braxen till offentliga kök, kan användas och utvecklas till att engagera restaurangkök och förnya menyerna på Åland. Föreningen deltar därför i styrgruppen tillsammans med andra i projektet Mer åländsk fisk på tallriken (Lokalkraft Leader Åland).

### **Luncher med sakkunniga**

Föreningen bjuder in sakkunniga i olika områden till lunchmöte, för att uppdatera föreningens aktiva, knyta kontakter och lära sig nytt.

### **Samarbete**

Föreningen arbetar under året med att stärka samarbetet med Rädda Bertbyviken rf, Ålands Vattens projekt Smarta vatten och andra liknande organisationer och projekt, för att hitta synergieffekter och utbyta erfarenheter. En representant finns i Leader Ålands styrelse och lokala aktionsgrupp.

### **Internationellt samarbete**

Föreningen Rädda Lumparn har tidigare etablerat kontakter med motsvarande aktörer inom det lokala vattenskyddet bland annat på Gotland. Dessa kontakter ger föreningen nya idéer, information och inspiration. Samtidigt får föreningens arbete synlighet utanför Åland. Dessa kontakter upprätthålls och vidareutvecklas under 2023. Gotlands Havsmiljöförening bjuds in till studiebesök till Åland.

### **Kommunikationskanaler**

Föreningen kommunicerar kontinuerligt om sin verksamhet både extern och internt. Föreningens förnyade hemsida [www.raddalumparn.ax](http://www.raddalumparn.ax) är menad att vara en informativ och inspirerande sida. Facebook och Instagram är också viktiga kanaler för såväl den interna som externa kommunikationen. Facebookgruppen hanteras i första hand av styrelsemedlemmarna och hemsidan av föreningens sekreterare. Även e-postbrev till nuvarande och nya medlemmar skickas ut under året.

### **Organisation**

Enligt föreningen stadgar ska årsmötet hållas före utgången av maj. På årsmötet har föreningens medlemmar möjlighet att påverka föreningens verksamhet, slå fast verksamhetsplan och budget samt välja styrelse. Styrelsen sammanträder 8-10 gånger per år. En föreningssekreterare anlitas på timbasis.

## Ekonomi

Föreningens intäkter består främst av medlemsintäkter, verksamhetsstöd och projektbidrag. Utgifterna består främst av kostnader kring de konkreta projekten, andra köpta tjänster, marknadsföringskostnader och möteskostnader.

## Budget 2023

### Intäkter

Medlemsintäkter	700
Från kassa eller övriga intäkter	7 550
John Nurminens stiftelse	3 720
Verksamhetsstöd PAF	10 000
Andra bidrag och understöd	
Projekt: Braxen och hjältarna, PAF (beviljat 2021, ej lyft)*	10 000

**Intäkter totalt** **31 970**

\* egen andel i projektet är uppburet 2021-2022

### Kostnader

**Projekt: Braxen och hjältarna (påbörjat 2021-2022)** **10 000**

Köpta tjänster	
Arvode till skådespelare och musiker	1 000
Arvode till projektledare	2 000
Information och pr	
Badstrandsskyltar, layout (500) och övr. tryckning	5 500
Utplacering (frivilligt arbete 10 pers. x 20 h x 6 euro, 1200 €)	
Vykort, tygkassar	1 000
Övriga kostnader, evenemangskostnader och övrigt	500

**Ordinarie verksamhet** **21 970**

Köpta tjänster	
Sekreterare, bokföring, administration	6 000
Arvoden för föredragshållare och experter	4 000
Dikesvandring, utredning och fältkostnader	3 000
Information- och pr	
Annonsering och övrig marknadsföring	2 000
Teknik vid seminarium	1 000
Tryckkostnader	2 000
Rese- och transportkostnader	800
Webbkostnader och bokföringsprogram	700
Postningskostnader	500
Medlemsavgifter	70
Övriga kostnader	
Provtagningar och mätutrustning	1 000
Mötes- och seminariekostnader	500
Hyror	200
Övrigt	200

**Kostnader totalt** **31 970**

# UTKAST